

Francesc Macià i València

El 21 d'octubre del 1859, ara fa justament 150 anys, va néixer Francesc Macià. La figura de Macià ha estat estudiada i explicada en diverses ocasions. S'ha parlat del magnetisme que posseïa, però allò que no s'explica mai és la relació del president Macià amb València. En aquest dossier presentem els documents històrics que palesen aquesta relació i en parlem amb l'historiador Arnau Gonzàlez.

“Lo rei de Catalunya”

La figura del president Francesc Macià ha passat a la història sobretot pel seu carisma i pel magnetisme que encomanava a la gent. Nombroses persones que van viure al seu temps han escrit sobre com es va forjar aquest mite.

Francesc Macià es rebut a Cervera, el maig de 1931, durant viatge per Catalunya.

La vigília de celebrar-se el referèndum per aprovar l'Estatut de Núria, el 2 d'agost del 1931, el president Macià empenia un llarg viatge pel Pallars que el portà, entre més poblacions, a visitar Tremp i la Pobla de Segur, on va fer diversos mítings per demanar el vot afirmatiu. L'hi acompanyava l'escriptor i polític Pere Coromines, pare del qui anys més tard es convertí en un dels filòlegs més importants que ha donat el país. Coromines conta al seu

dietari que a la Pobla foren rebuts amb banderes, aplaudiments, música, flors i moltes més mostres d'afecte. De sobte, en passar la comitiva on anava Macià, una dona, enmig d'un gran entusiasme generalitzat, va cridar: “Viva lo rei de Catalunya!” Aquest crit, no exempt d'una certa ingenuïtat, tenint en compte que encara no feia quatre mesos que s'havia proclamat la República, mostra a la perfecció el grau de fascinació, de magnetisme, de fervor i d'acceptació

popular que envoltava la figura del primer president de la Generalitat de Catalunya de l'època contemporània.

La personalitat i el carisma són, de fet, dos dels principals trets distintius amb què avui dia es recorda Francesc Macià. A això hi ha contribuït, potser, el fet que morís sobtadament el dia de Nadal de l'any 1933, quan es trobava a l'apogeu de la seva carrera política. En qualsevol cas, sobta també el fet que una persona que de jove pertanyia a l'exèrcit espanyol i que creia en Espanya, esdevingués un catalanista de pedra picada, fins al punt de proclamar la República Catalana quan només feia unes poques hores que el partit que havia fundat, Esquerra Republicana de Catalunya, havia guanyat les eleccions municipals del 12 d'abril del 1931. Per tot plegat, la figura de Macià aixecava passions allà on passava. El seu mite, tanmateix, havia començat a construir-se molts anys abans, quan es va negar a donar suport als militars que el 1905 havien assaltat la redacció del setmanari *¡Cu-Cut!* i del diari *La Veu de Catalunya*.

Francesc Macià i Llussà va néixer a Vilanova i la Geltrú el 21 d'octubre de 1859, ara fa justament 150 anys. En morir-se el seu pare i no ser l'hereu de la família, va optar per seguir la carrera militar i ingressar a l'Acadèmia d'Enginyers. Però, tot i haver arribat al grau de tinent coronel, l'assalt del *¡Cu-Cut!*, que ell va considerar una ofensa contra Catalunya, va despertar la seva consciència catalanista i el seu amor per la pàtria, fins al punt que va acceptar de presentar-se a les eleccions de diputat formant part de la llista de Solidaritat Catalana. El 1907 va convertir-se en diputat per les Borges Blanques i va abandonar l'exèrcit per emprendre una brillant carrera política.

Un patriota català. Joan Alavedra, que fou secretari personal de Francesc Macià a principi dels anys 30, va recollir en un llibre l'etapa en què el president de la Generalitat va forjar la seva personalitat política. Segons Alavedra, patriotisme, per a Macià, era tenir una idea clara de la realitat espanyola i dir la veritat al país. “Ja sé, senyors diputats, que aquí no puc assentar plaça de patriota, d'home que senti l'amor a la pàtria. Aquí se'm considera separatista i per això vaig perdre la carrera, i puc dir

que avui tinc més arrelades que mai les meves idees d'autonomia, autonomia de les regions, que considero que és l'únic que pot salvar Espanya. Jo d'aquí no n'he de treure res. He fet molt més, però, que alguns que tenen sempre la pàtria als llavis i en la seva boca no és més que una paraula vana, per no dir una cosa més dura. El que no és patriòtic és venir aquí amb pressupostos que són un engany al país! I ni governs de majories no podran contenir-me", va dir Macià, en una intervenció a la cambra de diputats de Madrid, poc després de ser escollit.

En esdevenir diputat per les Borges Blanques, de fet, Francesc Macià tenia molt clar que estava al servei de la gent que l'havia votat i, per això, va procurar actuar com un veritable defensor del poble. Enric Jardí, que ha escrit una de les millors biografies sobre el president Macià, l'ha qualificat de "franctirador" de la política. "A més de defensar els interessos dels habitants de la seva circumscripció electoral, pogué parlar amb gran llibertat i exposar els seus punts de vista sobre la problemàtica obrera i, especialment, sobre les aspiracions nacionalistes dels catalans, amb una franquesa que deixà sorpresos els seus companys de legislatura o fins i tot els irrità, però que també li va procurar respecte general", afirma Jardí.

L'evolució de Macià des de la seva condició d'oficial de l'exèrcit espanyol fins a abraçar el nacionalisme i el progrés social també ha estat remarcada per Joan Alavedra: "Macià arriba a la conclusió que només hi ha un camí a seguir: radicalitzar el nacionalisme de manera que en lloc d'una petició sigui una exigència i presentar-lo als obrers com una organització revolucionària oberta, també, a les reivindicacions socials, que es posa a la capdavantera d'un gran moviment que transformi les institucions per tal d'establir un règim de llibertat per a Catalunya i de justícia social per als catalans", va escriure qui fou secretari personal de Francesc Macià i, posteriorment, també del president Lluís Companys.

Un altre historiador, gairebé contemporani de Macià, que també ha analitzat l'evolució intel·lectual del president, és Manuel Cruells, que, casualment, durant la dècada dels anys 10, va passar la infantesa a les Borges Blanques.

Cruells defineix Macià com un home d'acció. "Macià, és evident, seguia amb fe els seus ideals. I els seguia donant un exemple de constància i de continuïtat, d'esperit de sacrifici personal, i de dignitat humana. Això és innegable i, fins i tot, ho han reconegut els seus enemics polítics. Era un home d'acció més que no un home de paraules; era un home d'idees simples, d'ideologies polítiques sense especulacions filosòfiques, sense abstraccions, sense gaires teories. En definitiva, sense cap preparació filosòfica ni ideològica especial. Per això, era un home de gestos i no de discursos, de tàctiques i no d'exposicions de programes", ha explicat Cruells en un llibre sobre Francesc Macià.

Sigui com vulgui, és indubtable, a parer d'Enric Jardí, la condició independentista del pensament de Francesc Macià. "No hi ha cap mena de dubte que era independentista, que desitjava la independència de Catalunya de l'estat espanyol. Tingué la valentia de dir-ho en ple Congrés dels Diputats i fundar sota la Monarquia el partit Estat Català

abans del cop de Primo de Rivera, així com de proclamar els seus ideals d'independència arreu d'Europa i d'Amèrica durant els seus anys d'expatriació", diu aquest biògraf de Macià.

Atractiu personal. El pas de Macià per l'exèrcit va contribuir, sens dubte, a forjar el seu caràcter. "La circumstància d'haver seguit, tants anys, la carrera militar, per la qual sentia una veritable vocació, només vençuda pel seu amor a Catalunya, el marcà definitivament. El seu caràcter era rectilini, poc propens a admetre transaccions, dissimulacions i intrigues. No suportava la discrepància ni les imposicions", ha assenyalat Enric Jardí. Al seu torn, Manuel Cruells ha destacat les raons del magnetisme de Macià. "Tenia una qualitat especial, una mena d'attractiu personal, de simpatia, que fascinava les masses. Tal vegada era la seva figura i la seva extraordinària simplicitat en totes les coses. Parlava de la mateixa manera amb una autoritat que amb un simple home del camp, amb els doctes que amb els gairebé analfabets o

Darrer Diumenge d'Octubre
50è Aplec del Puig
Diumenge 25 d'octubre de 2009, de les 10 a les 18 hores,
a la muntanyeta "de la patà" (El Puig de Santa Maria, l'Horta)

**INDEPENDÈNCIA
DE TOT CATALUNYA**

Entrepans, taller infantil, paradetes, dolçaines i tabals,
cançons, paella...

Poemes d'Ausiàs March (550 anys de la seua mort)

Parlaments:

- Núria Cadenes (PSAN)
- Josep Manel Ximenis (Regidor de la CUP, Arenys de Munt)
- Carles Móra (Alcalde d'Arenys de Munt)
- Hèctor Serra (CAJEI)
- Josep Guia (Comitè Executiu del PSAN)

Record i homenatge a Mavi Dolç
Actuació d'Estrella Roja de Benimaclet

PSAN
Internet: www.psan.cat
correu-e: psan@psan.cat

EL TEMPS

El president Macià rep una mostra de suport popular durant un acte per a inaugurar una escola a Sant Cugat del Vallès, el juny del 1932. Capella ardent amb les despullles del president Macià, al Palau de la Generalitat de Catalunya, el 26 de desembre del 1933.

EL TEMPS

analfabets del tot. A tots atenia, amb tots es comunicava. I feia la sensació que convivia amb tothom, que feia seus tots els problemes físics o morals que se li plantejaven”, explica Cruells.

Això no obstant, tot i aquesta fascinació que generava, Francesc Macià no era un bon comunicador, almenys pel que fa a la seva forma d’expressar-se. Ramon Arrufat, un polític de les Borges Blanques que fou dirigent de la Joventut Catalanista i membre d’Estat Català, el partit fundat per Macià, ha escrit sobre les qualitats oratòries del primer president de la Generalitat contemporània. “L’oratòria de Macià de tothom és sabut que era deficient. La seva pronúncia, heretada dels seus avantpassats, feia molt difícil que pogués ser brillant en l’oratòria. Això sí, era emotiu i emocionava: les seves paraules penetraven en els cors més sensibles de les multituds que, conjuntament amb la manera que tenia de somriure, captivaven”, explica Arrufat, que fa, a continuació, un perfil molt acurat de la seva personalitat. “Examinant Macià per dins hem de convenir que dins seu hi havia un conjunt d’inquietuds, totes lloables i d’un alt valor humà i polític, que feien que en una mateixa persona hi hagués el militar d’honor i el català amb la màxima dignitat; l’home abnegat com sol ser l’home de fe, el ciutadà honrat en tots els ordres de la moral més estricta i el patriota ocult ple de rebel·lia contra tot allò que ell considerava tirania per al seu poble.”

És per tot això que, segons Enric Jardí, la fascinació que despertava Macià entre el poble era única i el seu magnetisme no el tenien els altres presidents de l’època, com Prat de la Riba o Puig i Cadafalch, que presidiren la Mancomunitat de Catalunya uns quants anys abans, ni tampoc Lluís Companys, que succeí a Macià al capdavant de la Generalitat. “Macià apareixia als ulls dels catalans envoltat d’una aurèola com la que rodeja la testa dels sants en les representacions plàstiques i revestit d’un mantell sumptuós com el que cobreix els personatges reials.” Sens dubte, amb totes aquestes qualitats, el president Francesc Macià hauria estat un bon candidat per a ser proclamat rei de Catalunya.

Xevi Camprubí